
Утвърждавам!

КОСТДИН ХАДЖИГАЕВ

Областен управител

на Област с административен

център Благоевград

**ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ
В БЛАГОЕВГРАДСКА ОБЛАСТ
(2012- 2020 г.)**

м. януари 2013 г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

I.	Въведение.....	стр. 3
II.	Актуално състояние на ромската общност.....	стр. 4
	<i>Анализ на състоянието на ромската общност по сектори:</i>	
	<i>Жилищни условия.....</i>	<i>стр. 5</i>
	<i>Заетост.....</i>	<i>стр. 6</i>
	<i>Образование .....</i>	<i>стр. 7</i>
	<i>Здравеопазване .....</i>	<i>стр. 8</i>
III.	Визия.....	стр. 9
IV.	Стратегическа цел.....	стр. 9

V. Водещи принципи и хоризонтални аспекти при изпълнението.....	стр. 10
<i>Принципи</i>	стр. 10
<i>Хоризонтални аспекти</i>	стр. 11
<i>Цели на областното планиране</i>	стр. 11
VI. Приоритети: образование, здравеопазване, жилищни условия, заетост, върховенство на закона и недискриминация, култура и медии.....	стр. 11
1. <i>Образование</i>	стр. 12
2. <i>Здравеопазване</i>	стр. 15
3. <i>Жилищни условия</i>	стр. 18
4. <i>Заетост</i>	стр. 20
5. <i>Върховенство на закона и недискриминация</i>	стр. 22
6. <i>Култура и медии</i>	стр. 24
VII. Институционална рамка и структури.....	стр. 25
VIII. Заключение.....	стр. 26

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата Областна стратегия за интегриране на ромите в БЛАГОЕВГРАДСКА област (2012-2020), наричана Стратегията, е документ, задаващ насоките за изпълнение на политиката за социална интеграция на ромите на областно ниво и е приета в изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020), приета с Решение на Народното събрание на 01.03.2012 г. Следвайки Националната стратегия и рамката на Европейския съюз (ЕС) за национални ромски стратегии, настоящият документ използва името роми като обобщаващо както за българските граждани в уязвимо социално-икономическо положение, които се самоопределят като роми, така и за гражданите в сходна ситуация, които околното население определя като такива, независимо от начина на тяхното самоопределяне.

Съгласно Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) Областната стратегия продължава и развива политическата ангажираност на правителството на европейското развитие на България в съответствие с Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.)^{*} и с Националния план за действие по инициативата „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.” на областни ниво.

Стратегията прилага целенасочен интегриран подход към гражданите в уязвимо положение от ромски произход, който се прилага в рамките на по-общата стратегия за борба с бедността и изключването, и не изключва предоставянето на подкрепа и за лица в неравностойно положение от други етнически групи.

Стратегията надгражда постигнатото в десетгодишния период на действие на Рамковата програма за равноправно интегриране на ромите в българското общество и използва разработения, актуализиран и приет на 12 май 2010 г. от Министерския съвет национален стратегически документ на България: Рамкова програма за интегриране на ромите в българското общество 2010-2020 г., която е плод на обсъждане от страна на ромската общност, гражданския сектор, отговорните публични институции и научните среди.

Областната стратегия за интегриране на ромите е изработена в резултат на сътрудничество от страна на отговорните институции в сътрудничество с гражданския сектор и в частност ромски неправителствени организации. Стратегията кореспондира с международни стандарти в областта на правата на човека и правата на лица, принадлежащи към малцинствата: **Международни инструменти на ООН, ЕС, СЕ и др.**, отнасящи се до зачитане на правата на човека, към които Република България се е присъединила: Международен пакт за граждански и политически права 1966 г.(в сила за Р България от 1970 г.); Международен пакт за икономически, социални и културни права 1966 г.(в сила за Р България от 1970 г.); Международна конвенция за премахване на всички форми на расова дискриминация 1966 г.(в сила за Р България от 1992 г.); Конвенция за премахване на всички форми на дискриминация срещу жените 1979 г.(в сила за Р България от 1982 г.); Конвенция за правата на детето 1989 г.(в сила за Р България от 1991 г.), Рамковата конвенция за защита на националните малцинства на **Съвета на Европа** и др.

Настоящият документ се приема за период до 2020 г. включително. Оперативното изпълнение на Областната стратегия на Благоевградска област за интегриране на ромите (2012-2020) се осъществява чрез Общинските планове за действие (ОПД), изпълнявани в два периода. Първият период 2012-2014 г., завършва с изпълнението на Националния план за действие по международната инициатива „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.“, актуализиран през 2011 г., като с оглед неговото приключване (2 февруари 2015 г.) е предвиден цялостен анализ на изпълнението за периода.

Вторият период 2014-2020 г. обхваща следващия програмен период на Европейския съюз по Оперативните програми за България с оглед финансова подкрепа чрез използването на инструментите на ЕС. С цел осигуряването на ефективност и устойчивост на мерките се предвижда междинен преглед/ актуализация на ОПД през 2017 г.

След 2020 година, Стратегията ще може да бъде продължена, допълнена или изменена, в зависимост от постигнатите резултати и евентуалните промени, които биха могли да настъпят в Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020).

II. АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА РОМСКАТА ОБЩНОСТ

По данни на Националния статистически институт от преброяването на населението и жилищния фонд от 2011 г., ромите остават третата по големина етническа група в България. Като роми са се самоопределили **325 343** души или **4.9%** от българските граждани.

Населението на Благоевградска област наброява 323 552 души, като ромският етнос е третия по численост след българския, който наброява 251097 души и турския 17027 души. Към 01.02.2011 г. като роми се самоопределят 9739 души с относителен дял 3.4 %. В сравнение с преброяването от 2001 година техният дял е намалел незначително с 0.2%.

Продължава тенденцията част от хората, които околното население назовава като „роми“ или „цигани“ да се самоопределят като българи, турци и др., което произтича от правото на преброяваното лице само да определи етническата си принадлежност или да не посочи такава.

Лицата от ромската етническа група в Благоевградска област са разпределени териториално по общини, както следва:

Най-голям е дялът на самоопределилите се като роми в общините Гърмен - 12.4%, Петрич – 5.6% и Якоруда – 5.1%. С най-нисък дял са общините Кресна - 0.4%, Гоце Делчев - 1.1% и Сандански – 1.6%.

На територията на Благоевградска област във всички общини, според данните на проведеното преброяване има самоопределили се като роми лица, но там живеят и социално уязвими групи, намиращи се в сходна на ромите ситуация, които също следва да бъдат бенефициенти на Областната стратегия. Подобни общини са Струмяни, Сандански и др.

Гражданите на Благоевградска област, които не са отговорили на доброволния въпрос за етническа принадлежност са 39 996 лица, или 12.4% от населението ѝ.

Самоопределилите се като роми, които живеят в градовете са 6621 души или (68.0%) .

Възрастовата структура на ромите в Благоевградска област съгласно последното преброяване сочи нисък процент на продължителност на живота. Ромите в диапазона над 70 години са едва 203 души, при положение, че 30 367 души от български етнос доживяват до 70 и повече години. Най-многобройни са преброените роми в диапазона 0-9 г. 1 931 души (19.8%), 20-29 г. - 1 873 души (19.2%) и 10-19 г. - 1 762 души (18.1%).

Анализ на състоянието на ромската общност по сектори:

Жилищни условия

Степента на урбанизация на отделните етноси е различна. В градовете живеят 162125 души от самоопределилите се като българи (64.6%). Също така статистиката сочи, че на територията на Благоевградска област, ромското население е концентрирано предимно в градовете и надвишава над 2 пъти ромите, живеещи в селата, съответно 6621 - 68.0% от самоопределилите се като роми, към 3118 души. По общини разпределението на ромското население е както следва: в община Хаджидимово – 100% живеят в града, Якоруда – 99.1%, Благоевград – 98.8%, Белица – 85.5%, Петрич – 83.4%, Симитли – 76,9%, Кресна 71.4% и Сандански – 62.9%. В община Гоце Делчев половината от ромското население живее в града – 51.6%, същото се отнася и за община Разлог – 58,5%. В останалите общини Гърмен, Сатовча и Струмяни ромското население живее в селата.

По данни на НСИ от последното преброяване на населението и жилищния фонд от 2011 г., на национално равнище етническите българи разполагат средно с 23.2 кв.м. жилищна площ на едно лице, при ромите тя е едва 10.6 кв.м.

В Благоевградска област средната жилищна площ на едно лице е 21.6 кв. м, докато при ромите тя е 9.66 кв. м средно за едно лице от ромски произход. По общини с най-малка жилищна площ на едно лице от ромски етнос е в Гърмен – с 6.53 кв.м, следвана от Струмяни – с 8.27кв. м и Благоевград – с 9.18 кв.м. Най-високата средна жилищна площ на човек от населението от ромски етнос е в община Сатовча – 17.39 кв.м, следвана от община Банско – 14,91 кв.м и Кресна – 16.62 кв.м.

Заетост

Ромите са в неизгодно положение на пазара на труда в резултат на настъпилите структурни промени в Република България. Така променената макроикономическа ситуация в страната доведе до изключването им от пазара на труда и до постоянно възпроизвеждане на много високи нива на безработица в общността им, както и на заетост в

по-нископлатени дейности. Те са по-неконкурентни от останалите когато сравняваме квалификацията и образованието им, социалният имидж за трудовия им статус, социалният им капитал. Влошаването на проблема се подсили не на последно място и от влиянието на икономическата криза след 2008 г., като ги изпрати в още по-неизгодно положение на пазара на труда.

Образователното равнище на безработните от областта се влошава. Най-висок е относителния дял на хората със средно и по-ниско образование, 91.17% от регистрираните лица от ромски произход, като с основно и по-ниско образование са 60.90% , което ги поставя в изключително неблагоприятно положение на трудовия пазар.

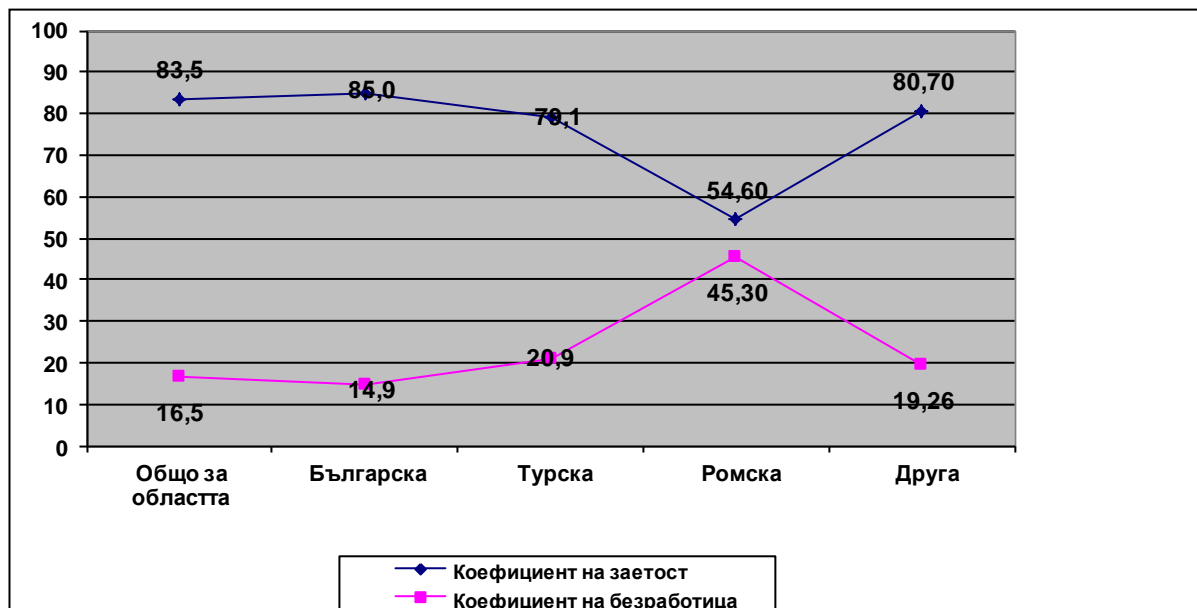
Отделните региони в Благоевградска област не са еднородни по отношение на икономическата активност поради, което равнището на безработица по общини е силно диференцирано в отделните общини. Благоевград, Гърмен и Петрич са общините с най-високо равнище на безработица.

Съгласно данните от последното преброяване икономически активното население на Благоевградска област възлиза на 151 333 души, като от тях 3 012 души (2.2%) са роми. Общия брой на заетите лица е 126316 души, от тях заетите роми са 1646 души (1.5 %).

Към момента на преброяването безработните общо за областта са били 25017 души, от тях безработни са били 1366 роми (6.3%). Икономически неактивното население е наброявало общо 75329 души, от тях 3561 души (5.5%) са били представители на ромската общност.

Цялостната картина сочи коефициент на безработица сред ромското население на Благоевградска област от порядъка на 45.35%. При тях е регистриран и най-високият относителен дял на неактивно население – 54.18%.

Източник: ТСБ Благоевградска област

Към 30.09.2012 г. броят на регистрираните безработни лица, самоопределили се като роми от Благоевградска област са 1 451 души, от тях 51,82% са жени .

Броят на безработните младежи от ромски произход е 435 души, което съставлява 29,98 % от всички регистрирани роми в областта, при 21,5% младежка безработица в областта или 4 512 души. Делът на

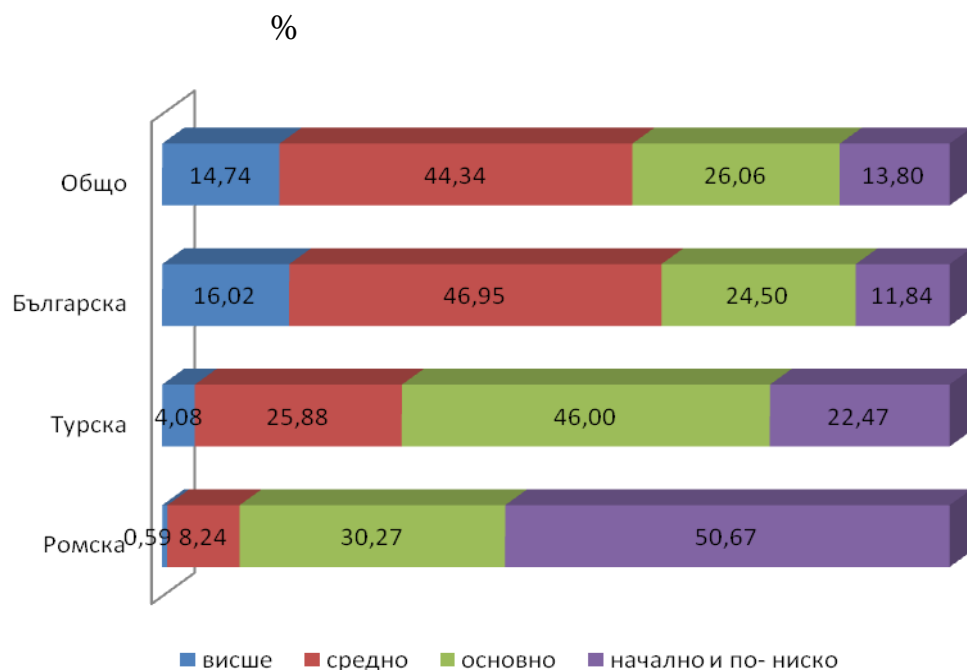
безработните младежи от ромски произход спрямо всички регистрирани безработни младежи е 9,64%.

Безработните с престой на трудовата борса над 1 година са 6 833 лица, което е 32,5 % от всички безработни лица, регистрирани в областта.

Образование

При преброяването през 2011 г., самоопределилото се население от ромски етнос над 7 и повече години възлиза на 8370 души. От тях едва 49 души или 0.58% са със завършено висше образование, 690 души или 8.24 % са със средно образование. С основно образование са 2534 души или 30.27 %, а с начално и по-ниско са 4241 души или 50.66 %, а един на всеки десети не е посещавал никога училище.

Население на 7 и повече навършени години по етническа група и степен на завършено образование

Източник: ТСБ - Благоевград

Данните сочат запазване на тенденцията много млади роми да остават без подходящо образование, рано да напускат училище, или да не тръгват на училище, което поставя пред тях редица бариери пред включването им в пазара на труда, като основни фактори и причина за случващото се са:

- Социалните модели в много ромски групи, особено в квартали с преобладаващо ромско население, създават много големи трудности за адаптацията на ромските деца в училище, ако не са ходили в предучилищно

детско заведение те тръгват на училище без да говорят добре официалния български език и без да са усвоили основните знания и умения, необходими за справяне в учебния процес.

- Голям брой безпричинни отсъствия от учебни занятия, ниска успеваемост в провеждания образователно-възпитателен процес.
- Неангажираност на родителите, които не оказват необходимата подкрепа и стимулиране на подрастващите и ориентирането им към по-добро образование, като необходима предпоставка за по-добро бъдеще - социална, трудова реализация и т.н.
- Патриархалните норми на свръх-контрол върху поведението на момичетата и жените също водят до ранно отпадане на момичетата от някои ромски субгрупи от училище.

При трите групи - българи, турци и роми, се наблюдава повишаване на образователното равнище, но най-слаба е тази промяна в ромската общност.

Въпреки всички трудности в периода 2001 – 2011 г. се увеличава броят на младите роми, завършили висше образование в страната, специализирали или получили по-висока научна степен в чужбина. Като трябва да се вземе предвид факта, че много от тях след получаване на диплома за висше образование не се идентифицират като роми.

Данните на НСИ от преброяването през 2011 г. показват, че въпреки известното повишаване на дела на ромите с високо образование, се запазва тенденцията много млади роми да остават без подходящо образование, рано да напускат училище, или да не тръгват на училище. Ситуацията е различна в различните ромски субгрупи, населени места и области.

Здравеопазване

По данни от Националната стратегия на Република България за интеграция на ромите 2012-2020 г., рисковите фактори създават условия и повишават вероятността от възникване на заболявания. При лицата, принадлежащи към големите малцинствени общности в България, наблюдаваме по-силно влияние на първичните (масово и дълбоко обедняване, висока безработица, влошена структура на доходите и потреблението, неблагоприятна

околна и жилищна среда, начин на живот, генетични заболявания) и вторичните рискови фактори (някои болестни състояния с хронично протичане, които от своя страна създават условия за усложнения или други заболявания). Благоевградска област не прави изключение от тази картина.

При преброяването през 2011 г. се вижда ясно, че лицата от ромски произход до голяма степен не желаят да указват степента на ограниченията (инвалидизацията) поради заболяване. Население на 16 и повече навършени години, самоопределило се към ромската етническа група, със и без трайно намалена работоспособност или степен на увреждане към 01.02.2011 година са 6776 души от които 3098 хиляди не са дали отговор.

0.46% от ромското население на Благоевградска област са с трайно намалена трудоспособност до 50%, 1.49% с трайно намалена трудоспособност от 50 до 70% (III група инвалидност), 1.14% са със 71 до 90 % нетрудоспособност (II група инвалидност), а само 39 човека или 0.58% от цялото ромско население са с над 90% нетрудоспособност. За 50.62 % от ромите в областта няма указани резултати.

Население на 0 - 15 навършени години, самоопределило се към ромската етническа група, с и без степен на увреждане към 01.02.2011 година са 2963 души като за 1502 хиляди не е даден отговор. Едва за 13 деца е указана информация, че са със здравословни проблеми. Децата от ромската етническа група в Благоевградска област със степен на увреждане до 50% са 0.13% , с 0.13% са и със степен на увреждане от 50 до 90% и 0.17% са със степен на увреждане над 90 % . За 48.87 % от тях в областта няма указани резултати.

Поради неизградената или лоша инфраструктура в селищата и махалите им, представителите на големите малцинствени общности по-често боледуват от хепатит, стомашно-чревни заболявания, различни болести, причинявани от паразити. Най-често тези проблеми се срещат при ромите.

Изключително сериозен проблем в ромските махали в България представляват инфекциозните заболявания. Пренаселеността на кварталите и жилищата силно затруднява изолацията на вирусоносителите и заболяванията често приемат епидемичен характер.

Друг сериозен проблем представлява здравната неосигуреност сред ромското население.

III. ВИЗИЯ

Социалната интеграция е предпоставка за успешно и устойчиво развитие на българското общество. Интеграцията на ромите и на българските граждани в уязвимо положение, принадлежащи към други етнически групи е активен двустранен процес на социално включване, насочен към преодоляване на съществуващите за тях негативни социално - икономически характеристики и последващ просперитет в обществото.

IV. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ

Създаване на условия за равноправно интегриране на ромите и на българските граждани в уязвимо положение от други етнически групи в обществения и икономическия живот чрез осигуряване на равни възможности и равен достъп до права, блага, стоки и услуги, участие във всички обществени сфери и подобряване на качеството на живот при спазване на принципите на равнопоставеност и недискриминация.

V. ВОДЕЩИ ПРИНЦИПИ И ХОРИЗОНТАЛНИ АСПЕКТИ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Принципи:

Водещи принципи и цели при изпълнението на Областната стратегия са:

- 1) Конструктивни, прагматични и недискриминационни политики;
- 2) Изрична, ясно определена, но не изключителна насоченост;
- 3) Междукултурен подход;
- 4) Приобщаване към мнозинството;
- 5) Осъзнаване на измерението за равенството между половете;
- 6) Трансфер на основани на фактите политики;

-
- 7) Използване на инструменти на ЕС;
  - 8) Участие на регионалните и местните власти;
  - 9) Участие на гражданското общество;
  - 10) Активно участие на ромите.

Хоризонтални аспекти:

Политиките за интегриране на ромите и лицата в неравностойно положение от други етнически групи представляват неразделна част от общонационалните политики за повишаване благосъстоянието на българския народ.

Стратегията обединява действащите стратегически документи и планове за развитие на отделните сектори на областно ниво. Основни подходи при изпълнение на дейностите:

- Насърчаване на позитивни действия за преодоляване на различни форми на неравнопоставеност във всички обществени сектори. Утвърждаване на позитивни обществени нагласи към ромската общност;
- Насърчаване на позитивни действия за преодоляване на традиционни практики в ромската общност, които засягат правата на жените и децата;
- Интегриран териториален подход, при който на териториален принцип едновременно се предприемат мерки и обединяват ресурси по различни приоритети, съобразени с местните особености и нужди, включително на най-нуждаещите се с цел постигане на видима промяна на конкретно населено място /квартал, махала/.

Цели на областното планиране:

- Ефективност на предприетите действия и оптимизиране на използването на ресурсите (финансови и човешки ресурси, материална база и социална инфраструктура);

-
- Развитие на междусекторното сътрудничество и взаимодействие за намиране на устойчиви решения за стимулиране на социалното включване на уязвимите етнически общности и маргинализираните групи в Благоевградска област и нейните общини;
  - Планиране на дейности, обхващащи територията на цялата област или на две или повече общини, които да решават специфични проблеми на маргинализираните етнически групи и изключени етнически общности, които надхвърлят възможностите на отделните общини;
  - Съответствие на предприетите действия с реалните потребности на маргинализираните групи.

**VI. ПРИОРИТЕТИ:
ОБРАЗОВАНИЕ, ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ, ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ,
ЗАЕТОСТ, ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И НЕДИСКРИМИНАЦИЯ,
КУЛТУРА И МЕДИИ.**

1. ОБРАЗОВАНИЕ

Оперативни цели:

- 1. Обхващане и задържане на ромските деца и ученици в образователната система, осигуряване на качествено образование в мултикултурна образователна среда.*
- 2. Повишаване на образователното равнище на учениците и студентите от ромски произход.*

Специфични цели:

1. Гарантиране правото на равен достъп до качествено образование, включително чрез интеграция на ромски деца и ученици в етнически смесени детски градини и училища на територията на област Благоевград.
2. Повишаване на качеството на образование в обособените ДГ в ромските квартали на градовете и останалите населени места на Благоевградска област , в които преобладават ромски деца.

-
3. Обучение в дух на толерантност и недискриминация в детските градини и в училищата, чрез съхраняване и развиване на културната идентичност на деца и ученици от ромски произход.
  4. Превенция на отпадане от училище и ограмотяване на неграмотни и малограмотни възрастни роми.
  5. Прилагане на разнообразни форми и програми за работа с деца с трудности и дефицити в обучението и отпаднали от училище с цел тяхната реинтеграция.
  6. Приобщаване и приемане на родителите - роми към образователния процес и засилване на участието им в училищния живот.
  7. Усъвършенстване на образователните условия за качествено образование на квалификацията на педагогическите специалисти за взаимодействие в мултиетническа образователна среда, интеркултурна компетентност у директорите, учителите и другите педагогически специалисти.
  8. Общините да подпомогнат финансово и организационно достъпа до средни общо образователни училища, техникуми, колежи на децата от ромски произход от отдалечените и селски райони в областта.
  9. Общините да стимулират финансово със стипендии ромите, които искат да продължат след завършване на средно образование изучаване на висше образование във ВУЗ- ве в страната и чужбина.
  10. Общините да подпомагат финансово и поощряват родители на които всички деца учат.
  11. Недопускане на дискриминация в образователните институции на територията на областта , като във всяко училище във всеки клас не се допускат ограничения за записване на брой деца от ромски произход.

Конкретни дейности за постигане на целите:

- ✓ Общините и държавата да създадат и финансират повече целенасочени програми: предимно в училища и висши учебни заведения, които да организират специални курсове за възрастни, желаещи да се сдобият с диплома за основно / средно / висше образование (каквито са например средните общо-образователни училища за възрастни, общинските училища за възрастни, вечерните училища и т.н.);
- ✓ сътрудничество между институциите и организациите, целта на които е интеграция на ромската общност ;
- ✓ Предоставяне на методическа помощ и педагогически инструменти за работа с деца и ученици в мулти културна среда;

-
- ✓ Създаване на общности центрове за развитие;
  - ✓ Създаване на условия за всички деца и ученици от ромските квартали в областта да се обучават в етнически смесени класове в училищата и да посещават етнически смесени групи в детските градини
  - ✓ Проследяване на ефекта от въвеждането на двугодишна задължителна предучилищна подготовка
  - ✓ Пълно обхващане на всички ромски деца в задължителна училищна възраст от образователната система и недопускане на безпричинни отсъствия – ежеседмични срещи с родителите в общността
  - ✓ Разработване на училищни планове и програми за интеграция на ромските деца в училищата с преобладаващи такива
  - ✓ Контрол и мониторинг при извършване на дейности по национална програма „С грижа за всеки ученик”, Модул 3 „Осигуряване на допълнително обучение на учениците за повишаване нивото на постиженията им по общообразователна подготовка”
  - ✓ Организиране и провеждане на индивидуални работни срещи с директори на училища с висок процент на ученици от ромски произход за решаване на конкретни проблеми;
  - ✓ Подготовка на децата в ранна детска възраст (3-6 години) за бъдещо пълноценно включване в образователния процес, особено на деца от малцинствени етнически групи. Допълнителни занимания с деца в детските градини, за които българският език не е майчин;
  - ✓ Постепенно въвеждане на целодневна организация на учебния ден до седми клас включително;
  - ✓ Дейности, насочени към съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства и техните връстници, в интеграционна мултикултурна среда;
  - ✓ Сформиране на групи по свободно избираема подготовка (СИП „Ромски фолклор”, „Фолклор на етносите”) в областта на културата, фолклора и традициите на различните етноси, танцови формации; изкуства; традиционни занаяти;
  - ✓ Презентиране и провеждане на проучвания, провеждани от деца и ученици, свързани с културната им идентичност /участия в клубове по проект УСПЕХ – BGO51PO0001-4.2.05-0001 „Да направим училището привлекателно за младите хора”/

-
- ✓ Установяване на основните фактори, водещи до непостъпване и преждевременно отпадане от училище, разработване и апробиране на методология за наблюдение на национално, регионално и местно равнище;
  - ✓ Прилагане на модел за осъществяване на мониторинг на процеса на образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства;
  - ✓ Изследване на ефективността на инструментите на политиката, насочена към подобряване на достъпа до образование и намаляване броя на необхванатите и ранно напусналите деца и ученици;
  - ✓ Насърчаване на отговорно родителско отношение. Ефективни санкции срещу родители, които нарушават разпоредбите на чл. 53 от Конституцията на Република България и чл. 7 от Закона за народната просвета, според които училищното обучение до 16 – годишна възраст е задължително;
  - ✓ Увеличаване на ромските деца в системата на предучилищно образование: подпомагане на социално слаби семейства чрез частично финансиране относно таксите им за детска ясла / градина и др.;
  - ✓ Създаване на толерантна мултиетническа среда в българското училище чрез разработване и прилагане на разнообразни форми и програми за деца с трудности и дефицити в обучението, деца в риск от отпадане и деца, отпаднали от училище, с цел тяхното реинтегриране
  - ✓ Организиране на кампании за повишаване на осведомеността на ромските родители относно ползите от предучилищното образование и образованието като цяло;
  - ✓ Създаване на постоянни общински комисии за обхват и ранна адаптация в системата на задължителното образование, ръководена от ресорния зам. кмет. Превенция и ограничаване на ранното отпадане;
  - ✓ Развитие на мрежа от центрове за кариерно ориентиране. Организиране на дейности по кариерно ориентиране и консултиране на учениците при избора на професия, при преходите в рамките на образователната система или от образование към заетост;
  - ✓ Ограмотяване на възрастни роми. Повишаване на броя на училищата участващи по проект „Нов шанс за успех”, Схема: BG051PO001-4.3.01-0001 „Ограмотяване на възрастни”
  - ✓ Назначения на квалифицирани и сертифицирани помощник-възпитатели и помощници на учителя и образователни медиатори за работа в мултиетническа среда;

-
- ✓ Организиране на форми за индивидуално наставничество, подпомагащо отделните ученици да преодолеят свързани с ученето специфични трудности, както и трудности в социален или в личен план;
  - ✓ Ангажиране на родители на деца и ученици от етническите малцинства в училищни настоятелства или обществени съвети,
  - ✓ Съвместни форми и дейности между родителите на ромските деца и останалите родители - участия в „Училище за родители” съвместно с децата;
  - ✓ Сформиране на мултиетнически родителски клубове по образователни институции;
  - ✓ Осъществяване на контрол върху приемните детски градини и училища за недопускане по етнически признак обособени групи и паралелки;
  - ✓ Въвеждане на форми на взаимодействие и дейности в детските градини и училищата за изграждане на положителни нагласи към образователната интеграция на ромските деца;
  - ✓ Квалификация на учители, директори и други педагогически специалисти за работа в мултикултурна среда.
  - ✓ Общините да насочат вниманието си към талантливите и надарени деца от ромски произход, които могат да получават стипендия съгласно наредбата за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби
  - ✓ Общините да контролират родителите и да поощряват учениците при спазване Училищните програми за намаляване на отпадането от училище;

2. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Оперативна цел: Осигуряване на равенство в достъпа до качествени здравни услуги и превантивни програми и повишаване на здравни знания

Специфични цели:

1. Превенции за ограничаване на заболяванията и намаляване на детската смъртност ;
2. Подобряване на медицинската помощ и здравните грижи на децата до 7 г., възраст
3. Повишаване участието на квалифицирани роми в здравните структури и програми
4. Повишаване броя на здравните медиатори в Благоевградска област *
5. Подобряване на профилактичните дейности сред ромското население;
6. Повишаване на здравните знания и информираността на ромското население с фокус върху заразните и най-срещани социално значими заболявания;
7. Оценяване и наблюдение на здравното състояние на лицата в неравностойно положение, принадлежащи към етнически малцинства.
8. Увеличаване броя на здравно осигурените лица сред ромската общност.
9. Ограничаване на дискриминационно отношение и практики в лечебните и здравни заведения на територията на областта спрямо ромите.
10. Набиране на информация по проблема за здравеопазването на ромското население.
11. Повишаване равнището на знания, умения и мотивация сред малцинствата , относно опазването, поддържането и укрепването на собственото здраве.

Конкретни дейности за постигане на целите:

- ✓ Провеждане на здравно образователни беседи с родителите ,съвместно с ОПЛ обслужващи ромските общност по места за подобряване на детското здравеопазване
- ✓ Осъществяване на акушеро-гинекологични прегледи с мобилни кабинети в населени места с компактно ромско население. Предоставяне контрацептивни средства на желаещи лица, принадлежащи към групата на лица с ниски доходи;

-
- ✓ Провеждане на беседи с подрастващи и млади хора и с техните родители за начините за предпазване от нежелана и ранна бременност, за опасностите, които крие ранната бременност за майката и бебето; за риска от раждане на деца с вродени аномалии и наследствени болести и начините за профилактиране;
  - ✓ Провеждане на дородова диагностика на бременни жени в риск;
  - ✓ Организиране на прегледи с мобилно- консултативни кабинета в населени места, квартали и махали с ромско население.
  - ✓ Здравно образователни дейности свързани със сексуалното и репродуктивното здраве, семейното планиране, начините за предпазване от сексуално предавани инфекции;
  - ✓ Активизиране дейността на медиаторите за издирване на деца без личен лекар и разясняване пред родителите им важността за регистрирането им;
  - ✓ Провеждане беседи и разговори с младите майки за значението на имунизациите и мотивирането им за редовното им прилагане, съгласно Националния имунизационен календар на Р България;
  - ✓ Провеждане на имунизации с мобилни екипи в населени места без лични лекари
  - ✓ Активно издирване на новородени в домашни условия деца и тяхното имунизирание с ваксините, съответстващи на възрастта;
  - ✓ Провеждане на беседи и разпространение на информационни материали, организиране на обучения за жени, ангажирани с отглеждането на малки деца;
  - ✓ Провеждане на профилактични прегледи с мобилни педиатрични кабинети в квартали с преобладаващо ромско население и отдалечени населени места;
  - ✓ Провеждане на разяснителни кампании за необходимостта от ваксиниране на населението със задължителните имунизации по Националния имунизационен календар;
  - ✓ Провеждане на ранна диагностика и скринингови изследвания с мобилни мамографи за превенция на рака на млечната жлеза;

-
- ✓ Провеждане на ранна диагностика и скрининг за артериална хипертония, сърдечно съдови заболявания, белодробни заболявания, захарен диабет и дислипидемии с мобилни флуорографи, ехографи и лаборатории;
  - ✓ Провеждане на разяснителни кампании за значението на профилактичните прегледи сред ромското население;
  - ✓ Изграждане на капацитет и работа в общността за превенция и контрол на ХИВ чрез услуги по консултиране и насочване за анонимно и безплатно изследване за ХИВ и инфекции предавани по полов път;
  - ✓ Дейности по подобряване контрола на туберкулозата сред ромска общност чрез провеждане на скрининг за риска, придружаване и изследване за туберкулоза; подкрепа в процеса на лечение на болните от туберкулоза;
  - ✓ Подкрепа за функционирането на амбулатории за първична медицинска помощ в квартали, населени предимно с ромско население, съфинансирани от общините и с мобилна техника;
  - ✓ Създаване на позитивни мерки за увеличаване броя на ромите заети в здравните и лечебни заведения , както и увеличаване броя на студентите по медицински специалности в Университети и колежи от ромски произход.
  - ✓ Идентифициране на населени места, в които има нужда от здравни медиатори и избор на подходящи хора;
  - ✓ Целево субсидиране със стипендии на роми - студенти по медицина и други медицински специалности;
  - ✓ Провеждане на беседи от здравни специалисти и медиатори за вредата от най-разпространените рискови фактори – тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, нездравословно хранене и за предимствата на здравословния начин на живот;
  - ✓ Разработване и реализация на програми за превенция на трафик на хора и сексуално насилие сред лица от ромската общност;
  - ✓ Въвеждане на интерактивни сесии по здравно и сексуално образование в училищата с предимно ромско население като част от задължителната учебна програма;

-
- ✓ Координирани действия между здравните институции, здравните медиатори и ОПЛ за наблюдение и оценка здравното състояние на лицата в неравностойно положение, принадлежащи към етнически малцинства.
  - ✓ Повишаване на здравната култура сред малцинствата посредством организирани тематични беседи, лекции и др.
  - ✓ Провеждане на текущ санитарен и протиепидемиологичен контрол от съответните здравни органи.
  - ✓ Реализиране на превантивни Програми «Детско здравеопазване», «Семейно планиране» чрез семейни лекари и др. организации.
  - ✓ Издаване на листовки, брошури от здравни организации и разпространение ч/з младежи от малцинствата.

3. ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ

Оперативна цел: Подобряване на жилищните условия, включително и на прилежащата техническа инфраструктура

Специфични цели:

1. Подобряване на жилищните условия в квартали с компактно ромско и друго живеещо при подобни условия население;
2. Отреждане на нови територии за жилищно строителство с възможности за деконцентриране на компактните и обособени ромски квартали;
3. Създаване на кадастрални карти и кадастрални регистри на територии, включващи зони с компактно ромско и друго живеещо при подобни условия население;
4. Актуализация /изработване на подробни устройствени планове на съществуващи и новоотредени терени;
5. Проектиране и изграждане на техническа инфраструктура;

-
6. Изграждане и рехабилитация на социални жилища;
  7. Осигуряване на алтернативно жилищно настаняване в случай на принудително изваждане на уязвими семейства от домовете, които обитават;
  8. Реконструкция на обекти на социалната инфраструктура за целите на образованието, културата и др.
  9. Осигуряване на възможност за кредитиране за строителство и рехабилитация на жилищни сгради в ромските квартали;

Конкретни дейности за постигане на целите:

- ✓ Оценка на нуждите от подобряване състоянието на ромските квартали по отношение на инженерната инфраструктура;
- ✓ Разработване на общински програми за подобряване на жилищните условия в квартали с компактно ромско и друго живеещо при подобни условия население;
- ✓ Идентифициране на подходящи терени;
- ✓ Уреждане въпросите със собствеността на терените;
- ✓ Отреждане на терените – общинска собственост, за жилищно строителство;
- ✓ Изработване на кадастрални карти и кадастрални регистри на територии, включващи зони с компактно ромско и друго живеещо при подобни условия население;
- ✓ Изработване на специализирани карти;
- ✓ Актуализация на подробни устройствени планове на съществуващи терени;
- ✓ Изработване на подробни устройствени планове на новооторедени терени;
- ✓ Проектиране на техническа инфраструктура
  - водоснабдяване
  - канализация
  - улична мрежа
  - благоустрояване;
  - ел. мрежа
- ✓ Изграждане на обекти от техническата инфраструктура;

-
- ✓ Изградени нови социални жилища;
  - ✓ Рехабилитирани съществуващи социални жилища;
  - ✓ Осигуряване на алтернативно жилищно настаняване в случай на принудително изваждане на уязвими ромски семейства от домовете, които обитават;
  - ✓ Проучване на възможността за усъвършенстване и допълване на законодателството в областта на достъпа до жилища;
  - ✓ Реконструкция на обекти на образователната инфраструктура ;
  - ✓ Реконструкция на обекти на културната инфраструктура;
  - ✓ Реконструкция на обекти на социалната инфраструктура.

4. ЗАЕТОСТ

Оперативна цел: Подобряване на достъпа на ромите до пазара на труда и повишаване на дела на заетите сред тях

Специфични цели:

1. Осигуряване на достъп на ромите и друго живеещо при подобни условия население от областта до пазар на труда и до различните инициативи за самостоятелна заетост.
2. Ограмотяване, квалификация и преквалификация на роми и друго живеещо при подобни условия население, включително и на заети в професии, традиционно характерни за етноса /дърводобив, билкарство, цветарство, строителство и ремонт на покриви и пътища/.
3. Стимулиране на трудовата мобилност сред общността в областта за достъп до сезонни работни места и работни места в значими инфраструктурни проекти /селско стопанство, строителство на магистрали и пътища/.
4. Насърчаване на предприемачеството, стартиране и управление на собствен бизнес.

-
5. Развитие и усъвършенстване на мрежата от трудови медиатори в общините с компактно ромско и друго живеещо при подобни условия население за активизиране на неактивните и продължително безработните лица.
  6. Насърчаване на заетостта на "зелени работни места" чрез субсидиране на работни места в екологични дейности за създаване на качествена заетост и опазване на околната среда.
  7. Задълбочаване на социалния и граждански диалог, привличане за партньори лидерите сред общността в областта, ромските НПО и бизнес субекти.
  8. Наемане на служители от ромски произход в областните и общински държавни институции и служби.
  9. Стимулиране на местните работодатели за наемане на работници от ромски произход;
  10. Недопускане на дискриминация в сферата на трудовата заетост.

Конкретни дейности за изпълнение на целите :

- ✓ Организиране на обучителни курсове за безработни лица:
  - мотивация за активно търсене на работа;
  - професионална ориентация;
  - професионална квалификация, в рамките на годишните програми за обучение по Националния план за действие по заетостта (НПДЗ) и други планове;
- ✓ Насърчаване на заетостта чрез програми и мерки по реда на ЗНЗ в рамките на годишните програми за обучение по Националния план за действие по заетостта (НПДЗ) и други планове;
- ✓ Обучения по ключови компетентности, "Инициативност и предприемачество" или „Обществени и граждански компетентности" към съответното професионално обучение;

-
- ✓ Организиране на мотивационни курсове (в рамките на годишните програми за обучение по НПДЗ и други планове);
  - ✓ Обучение по стартиране и управление на собствен бизнес;
  - ✓ Провеждане на курсове за обучение на служителите в бюрата по труда за придобиване на специфични умения за работа с представители на ромското население и други етнически малцинства;
  - ✓ Назначаване на трудови медиатори от ромската общност в териториалните структури на АЗ в населени места в Благоевградска област с преобладаващо ромско население;
  - ✓ Срещи, семинари, дискусии, кръгли маси, кампании.
  - ✓ Създаване на мерки за кредитиране на малък и среден бизнес.
  - ✓ Създаване на мерки за стимулиране на местния бизнес за наемане на роми.
  - ✓ Организиране на трудови борси насочени към ромската общност .

Дирекция „Регионална служба по заетостта” - Благоевград е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Заетост”.

Изпълнение на мерките по приоритет „Заетост” способстват за постигане на Национална цел 1 „Достигане на 76% заетост сред населението на възраст 20-64 г. до 2020 г.”. Заедно с изпълнението на допълващите мерки по приоритет „Образование”, насочени към повишаване нивото на умения на работната сила, компетентността и квалификацията на нискоквалифицираните работници, ще допринесат за намаляване равнището на бедност за работещите и техните семейства и за постигането на Национална цел 5 „Намаляване на броя на живеещите в бедност с 260 хил. души”.

5. ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И НЕДИСКРИМИНАЦИЯ

Оперативни цели: 1. Гарантиране правата на гражданите, защита на обществения ред, недопускане и противодействие на проявите на дискриминация.

Конкретни дейности за изпълнение на целите :

- ✓ Осигуряване на добро функциониране и развитие на правната уредба, на институционалните структури и на инструментариума за защита от дискриминация, с което да се повишат гаранциите за ефективна защита на правата на ромите, тяхната равнопоставеност, достойно съществуване и пълноценно участие в обществения живот.
- ✓ Интегриране на потребностите, проблемите и правата на ромите в общите интеграционни правителствени и секторни политики (мейнстрийминг) и едновременно с това предприемане на временни насърчителни (позитивни мерки), за преодоляване на дискриминативни практики и постигане на равнопоставеност във всички обществени сектори.
- ✓ Повишаване на участието на ромите и друго живеещо при подобни условия население в държавната администрация на регионално ниво и местната администрация и власти.
- ✓ Укрепване на междуинституционалната координация за ефективно прилагане на политиките за интеграция на ромите.
- ✓ Подобряване на механизмите за сътрудничество, диалог и консултации между публичния сектор, ромите и гражданските организации, работещи за интеграция на ромите.
- ✓ Повишаване на административния капацитет и чувствителността на служителите и управленския състав в администрацията на всички нива по отношение правата на малцинствата, въпросите на недискриминацията и общуването в мултиетнична и мултикултурна среда, повишаване на уменията им за формулиране и прилагане на политики за интеграция на ромите. Недопускане на двоен стандарт в прилагането на законите на държавата по отношение на ромите и всички уязвими групи.
- ✓ Подобряване на ефективността на работа на служителите в правоохранителните органи в мултиетническа среда при спазване на стандартите по правата на човека.

-
- ✓ Утвърждаване на толерантни междуетнически отношения чрез всички форми, вкл. и спорт.
  - ✓ Насърчаване на културния плурализъм в медиите и прилагането на професионалните стандарти за етично отразяване на въпросите на ромите.
  - ✓ Насърчаване равнопоставеността между жените и мъжете и осигуряване на предпоставки за успешна реализация и нова социална роля на ромската жена.
  - ✓ Засилване работата в общността, особено с деца и младежи, с цел формиране на социални умения за избягване на рискове, създаване на условия за развиващи кацитета дейности и увеличаване на възможностите за социализация.
  - ✓ Засилване на работа със семействата от ромски произход и от друго живеещо при подобни условия население при съблюдаване на правните механизми и работа със семействата за осъзнаване на родителските задължения, за разбиране и спазване правата на децата.
  - ✓ Мащабни разяснителни и информационни кампании за повишаване на чувствителността и нетърпимостта към прояви на дискриминация.
  - ✓ Засилване работата на местно ниво за повишаване осъзнаването на правата и отговорностите от ромите.

6. КУЛТУРА И МЕДИИ

КУЛТУРА

Оперативна цел: Създаване на условия за равен достъп на ромската общност до обществения културен живот и съхранение и развитие на ромската традиционна култура и творчество

Специфични цели:

---

1. Постигане на устойчивост в резултатите на културната интеграция.

2. Съхраняване, развитие и популяризиране на специфичната етнокултура на ромите като част от българската национална култура и създаване на условия за равен достъп на ромската общност до обществения културен живот на различни нива.

Конкретни дейности за постигане на целите:

- ✓ Разработване и реализиране на програми за културна и социална интеграция на областно и общинско ниво като част от областните и общински програми за развитие;
- ✓ Включване на ромски празници, чествания и значими дати в културния календар на общините; Стимулиране на писатели и поети от роми произход, увеличаване броя на публикациите на книги и др. в сферата на ромската култура, традиции и история.
- ✓ Програма „Българските библиотеки – място за достъп до информация за всеки”, която обхваща регионалните и читалищни библиотеки, включително и в градове със смесено население и села с почти изцяло ромско население;
- ✓ Институционално укрепване на читалищата като модерни центрове за развитие на местната общност, включително и ромската;
- ✓ Създаване на общности центрове за развитие;

Читалищата на територията на Благоевградска област са водещи при изпълнение на целите в Областната стратегия в приоритет „Култура”.

МЕДИИ

Оперативни цели:

1. Създаване на условия за равнопоставено представяне на ромската общност.

---

2. Промяна на негативния образ на ромите и противодействие на проявите на „език на омразата“ в печатните и електронни медии.

3. Показване на добри примери и практики свързани с / в ромската общност на територията на областта.

Конкретни дейности за постигане на целите:

- ✓ Запознаване на представителите от местните медии с ромския бит и култура,
- ✓ Привличане на по голям брой медии, които да отразяват и показват положителния образ на ромите
- ✓ Публикуване на позитивни материали в пресата
- ✓ Създаване на предавания във връзка с ромската общност;
- ✓ Наемане на представители от ромската общност в медиите
- ✓ Подаване на редовна и подробна информация към регионалните медии за събития от всички сфери на живота на ромската общност в Благоевградска област

За изпълнението на всички приоритети в Стратегията са отговорни Областна администрация, Общините и държавните институции.

VII. ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА И СТРУКТУРИ, ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ

Централно координационно звено (ЦКЗ) е секретариата на Националния съвет по етнически и интеграционни въпроси (НССЕИВ) и координира цялостния процес по областното планиране на национално ниво и мониторира изпълнението на областните стратегии и общинските планове.

Областната стратегия е функция на анализа на потребностите на конкретните общини и същевременно, там където е необходимо отчита, координира и обединява усилията на повече от една община за решаване на общи проблеми. Основен подход следва да бъде интегрирания и териториален подход.

За да се улесни изпълнението на вече приетата областна стратегия се залагат конкретни отговорности за организация и координация на конкретните мерки и дейности, които се осъществяват от всички участници в процеса на планиране.

Структурата за координация на областно ниво е главното действащо звено за съгласуване на дейностите между общините и включените заинтересовани страни за оперативното изпълнение на областната стратегия.

Със Заповед на Областния управител се създава Областен координационен съвет (ОКС), който включва основните участници в разработването на областната стратегия и общинските планове за действие, както и общинските координатори, които имат пряко отношение или са ангажирани с изпълнението на интеграционната политика в съответната община. По предложение на ОКС могат да се създават целеви екипи/комисии/временни работни групи, които при необходимост да изпълняват конкретни задачи по изпълнение на областната стратегия. ОКС съгласува своята дейност с Областния съвет за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси.

Тъй като общините отговарят за цялостното изпълнение на Общинските планове на действие на собствената си територия, всяка община следва да обособи подобни структури за координация на общинско ниво, съобразно с местните нужди.

Областната стратегия и Общинските планове за действие са отворени системи, те следват динамиката на промяната в развитието на различните показатели, които определят възникването на нови потребности.

За оперативното изпълнение на дейностите със Заповед на Областния управител на Благоевградска област се обособява Звено за мониторинг и оценка. В същата заповед се определят задълженията за координация на дейности по мониторинг и оценка на областното планиране, включени в длъжностните им характеристики.

VIII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В резултат на изпълнение на Областната стратегия за интегриране на ромите в Благоевградска област се очаква следният ефект и въздействие:

- Засилване на политиките на социално включване в Благоевградска област;

-
- Синхронизиране на визията за развитието на етноинтеграционните процеси на всички нива – общинско, областно и национално;
  - Съответствие на областната стратегия на националните и европейските приоритети в сферата на интегрирането на маргинализираните етнически групи;
  - Осигуряване на актуална информация и детайлизирана картина на проблемите и потребностите от интегриране на маргинализираните етнически групи;
  - Съпоставимост на разработената областна стратегия и общински планове за действие в резултат от прилагането.

Осигуряването на активното участие на ромите на територията на Благоевградска област е от решаващо значение за реализиране на областната стратегия. Ромите трябва да вземат активно участие не само, като хора с права а и със задължения във формирането и реализацията на политиките за интеграция на ромите, както и във всички други политики, с това те ще допринасят за развитието на обществото. Това изисква насърчаване на участието в администрацията на представители на ромската общност и гарантира реалното участие на ромите във всички приоритетни области на настоящата програма.